

I skogen nära vägen mot Stekanäs

Söndagstur den 10 februari 2008

Säsongens elfte söndagstur gick till en härlig trollskog mellan järnvägsövergången nära Hester och Stekanäs. Det är en skog med grova rejäla furor, jag hörde en uppskattning om att de kan vara 130 år gamla. Det är verkligen en skön och avkopplande känsla att få komma in i en skog som detta, den är ju som tagen från John Bauers totemålningar.

Platsen ligger på Hesters marker, och för några år sedan så kolade Krafttaget ett flertal kolmilor (minimilor) på platsen. Caroline Brun (som också var dagens berättare) är ju boende i Hester, och hon var ju också projektledare för Krafttaget (som numera är en ideell förening).

Dagen var skön, alltså som vanligt om söndagarna denna vintern. Visst; det var grått och det kändes som om regnet hängde i luften, men samtidigt var det ju alldeles vindstilla och ett flertal plusgrader. Det kändes knappast som en dag i mitten av februari!

Efter att undertecknad hälsat välkommen till de lite drygt 60 åhörarna, lämnades ordet över till Caroline som kom att berätta om Rået. Vi fick veta det mesta om Bergsrået, Sjørået och Skogsrået. Men också om Rå i andra länder...

Jag fick Carolines anteckningar efter hennes berättande, och efter bilderna från söndagsturen här nedan, så kan ni läsa om olika Rå och var de kommer ifrån och hur man skyddar sig mot dom, med mera...

Nedan följer bilder från söndagsturen den 10 februari 2008.

Klas Johansson

Rå

Den som råder. Råder över skogen, berget eller sjön. De är alla kvinnor; skogsrået, sjörået och bergrået. De tycker alla mycket om karlar och gör allt för att locka dem till sig.

Bergrået...

...råder över rikedomarna i berget. Hon är högrest, vackert klädd och oerhört förmögen. Bara den som hon verkligen tycker om visar hon till sina skatter. Hon kan förvrída synen på de som letar efter malm men hon kan också varna för olyckor i gruvorna. Men man får inte ta för mycket i hennes berg. Hon kan visa sig i form av en fladdermus.

Sjörået...

...håller till i vatten men kan även vistas på land. Hon har svans eller ihålig rygg. I vårt land har hon inte fiskstjärt som sjöjungfrun, som är ett mer internationellt väsen. Sjörået härskar över fiskarna och vatten djur men även över väder och vind. När hon visar sig betyder det oftast storm, de hon tycker om varnar hon de hon ogillar försöker hon att dränka. Ute till havs finns havsfrun som har större makt än ett vanligt sjörå.

Skogsrået ...

...råder över skogen och djuren där. Hon är en skicklig förförerska och visar sig då som en vacker kvinna. Men det är viktigt att se henne bakifrån! Här omkring är hon ihålig i ryggen som en murken trädstam men längre norr ut har hon svans. Även skogsrået hjälper dem hon tycker om och ställer förtret eller vilseleder andra. Är man då jägare och på god fot med skogsrået kan man alltid räkna med god jaktlycka. Även kolare och skogshuggare kan få hjälp av henne. Skogsrået är en mycket gammal kvinna, när någon frågat henne svarade hon att hon hade sett " tre gånger skog och tre

gångar plog". Men oftast visar hon sig som en ung kvinna. Gärna klädd i gröna kläder men även i rött, brokigt eller fårskinnspäls. Om man skulle få se henne naken ska man ge akt på hennes bröst. De är så långa att hon måste slänga upp dem över axlarna när hon springer. Ibland är hon blond och ibland mörkhårig. De som har sett henne har beskrivit henne olika. Hon brukar ge sig till känna innan hon visar sig med ett muller, ungefär som om man tömde ett lass med sten eller välte omkull en stengårdsgård.

Man kan också få höra henne sjunga. Hon har vacker sångröst och sjunger ibland för sig själv eller sitt boskap. Till yrket är hon nämligen boskapsskötare, hon har kor och getter som mjölkar mycket bättre än vanliga djur. Det vet man för det har hänt att man fångat något av hennes djur genom att kasta ett föremål av stål över det och då kunnat ta det med sig hem. Man har också hört henne kalla på sina kossor som har namn som; Vila, Vaka, Sommardöva, Skoga och det är ju inga vanliga konamn.

Hur skyddar man sig?

Sax - Ta undan tvestjärten! Gudsord.
Psalmbok, kors Tibastsäggen vargar

Var finns hon?

Tyskland: Holzfraulain eller Wald fraulein
Österrike: Wildfrauen
Oftast gamla, fula och mossbelupna

- I Finland och Estland dominerar de manliga skogsväsendena, men det finns en "Skogens flicka"
- I Polen har man sett " Vilda kvinnor" med fladdrande hår och långa bröst.
- I Danmark har man Ellepigen" som har hål i ryggen som ett degtråg.
- I Norge kallas skogsrået för huldran.

Var kommer de ifrån och vart har de tagit vägen ?

Det finns flera förslag på varifrån väsen kommer ifrån.

1. Innan Adam fick Eva hade han en hustru som hette Lucia. Hon blev förkastad av Gud och därför blev hennes barn ett fördolt släkte- folktrons väsen.
2. Eva är mor även till folktrons väsen. Men när Gud kom på besök och ville se Evas barn tyckte hon att en del var så illa klädda att hon inte kunde visa dem. Och då Gud frågade om hon visat upp alla barn svarade hon "Ja". Och då sa Gud att det som var fördolt för honom skulle bli fördolt för människorna. Och så blev det!
3. Folktrons väsen är av Lucifers släkte som stöttes ned på jorden av Gud. En dratt i sjön, en på berget och en i skogen osv.

Vart har de tagit vägen?

En bonde här i Östergötland, född 1830, sa i en intervju: - *Skogsrå, jaa, de har de la funnits. Fruntimmer så granna och vackra som har visat sig. Men de finns inte nu. Åska har la slagit ihjäl mycket sånt där i skogen.*

Säkerligen ett eko från fornnordisk tro, där åskguden Tor hade till uppgift att bekämpa övernaturliga väsen.

En bonde i Värmland menade att skogarna inte var tillräckligt stora längre och det var på grund av alla skjutvapen som jägarna hade, det hade skrämt bort dem. Och vargar hade planterats ut i skogarna för att äta upp dem.

Kanske finns de kvar. Frågan är om vi har förmågan att se dem!